

กระบวนการรบท่าพิเศษเฉพาะตอน

ในบทนี้จะกล่าวถึงกระบวนการรบท่าพิเศษเฉพาะกรณี โดยกล่าวถึงการรบทของ
พญาวานร กับ พญายักษ์ และพญาวานร กับ พญาวานร ซึ่งแต่ละตอนจะมีลักษณะของท่าที่แตกต่าง
กันออกไป ดังนี้

ท่ารบทพิเศษเฉพาะตอนของพญาวานร กับ พญายักษ์

- 1 หนุมาน รบ วิรุณจำบัง
- 2 หนุมาน รบ บรรลัยกัลป์
- 3 สุคริณ หนุมาน องคต รบ กุมภกรรณ

ท่ารบทพิเศษเฉพาะตอนของพญาวานรกับพญาวานร

- 1 สุคริณ รบ ทาลี
- 2 หนุมาน รบ นิลพัท
- 3 หนุมาน รบ มัจฉานุ

ท่ารบทพิเศษเฉพาะตอนระหว่างพญาวานรกับพญายักษ์

กระบวนการรบทที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่างหนุมานกับวิรุณจำบัง

วิรุณจำบังเป็นพญายักษ์ ลูกพญาทูลุณแห่งกรุงจาริกแคว้นชนบท มีมาร่วมใจชื่อนิลพาท
สามารถหายตัวได้ทั้งตัวเองและม้า เมื่อยกทัพไปช่วยศึกที่ลังกาสมทบกับท้าวสัทธาสูร ทราบ
ว่าท้าวสัทธาสูรกองหน้าตายด้วยข้าศึก วิรุณจำบังจึงกำบังตัวไปฆ่าพวกทหารวานรทั้งกองทัพ

เมื่อพระรามรักจึงแผลงศรฆ่าม้าทรง แต่วิรุญจำบังหนีเอาตัวรอดลงไปซ่อนตัวในฟองน้ำ เซึ่ง
เขาอัศรกรรม แต่แล้วก็ถูกหนุมานตามไปสังหาร

กระบวนท่ารบจะเริ่มตั้งแต่หนุมานตามมาและค้นหาวิรุญจำบังในแม่น้ำ เป็นท่าพิเศษ
เรียกว่า "คันทอง" ในตอนนี้ที่พาทย์บรรเลงเพลงโล้ หนุมานจะทำท่าคันทอง โดยรวบฟองเป็น
ก้อนเพื่อหาวิรุญจำบัง คันทองจนถึงครั้งที่สามจึงพบ แล้วเข้าต่อสู้ตามกระบวนท่าหลัก จากนั้นจึง
เข้าทำตาย

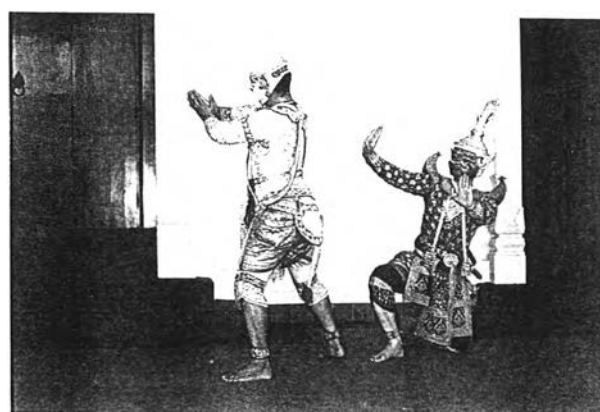

ภาพที่ 89 ท่าคันทอง (1)

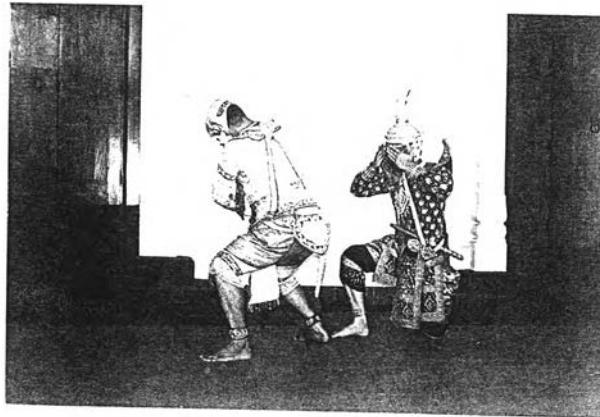
อยู่ในท่าหย่องโดยหันหลังให้ยักษ์แล้วทำท่าตะล่อมรวมฟองเพื่อค้นหาวิรุญจำบัง

ภาพที่ 90 ท่าคั่นฟอง (2)

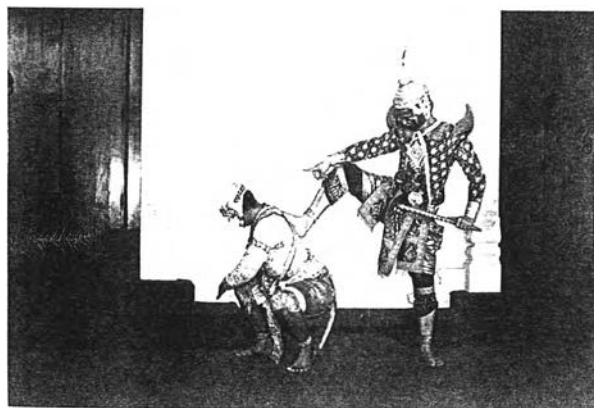

ภาพที่ 91 ท่าคั่นฟอง (3)

ภาพที่ 92 ทิ้งฟองใส่หน้าวิรุญจำบัง

ปฏิบัติทำคั้นฟองสามครั้ง เมื่อหาไม้พบกี้ทิ้งฟองที่อยู่ในมือไปทางด้านหลังโดยหันมาน
 ไม่รู้ว่าวิรุญจำบังแอบอยู่ในฟองน้ำด้านหลัง ฟองน้ำเข้าหน้าวิรุญจำบังจนสำลัก ทำให้วิรุญจำบัง
 โกรธ

ภาพที่ 93 หนุมานตกถีบ

วิรุณจำบังลุกขึ้นตีบนหนุมานทางด้านหลัง

ภาพที่ 94 ทั้งสองฝ่ายเข้าประจันหน้ากัน

โดยฝ่ายสิงห์หน้าทางทิศ 1 ฝ่ายยักษ์หันหน้าทางทิศ 3 ทำท่าเก็บ ลิงมือซ้ายเข้าโอบ
มือขวาถือตรี ตั้งวงล่าง หน้ามองยักษ์

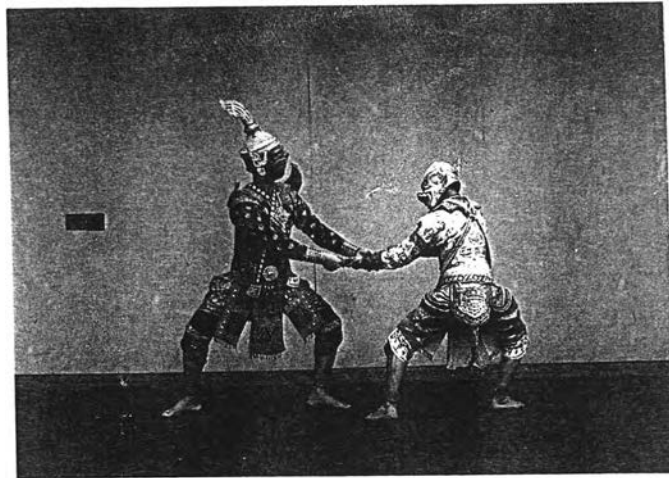
ภาพที่ 95 ท่าปัดอาวุธทางขวา

กระโดดยกเท้าขวาวางลง ยกเท้าซ้ายแล้ววางลงในท่าห้อยซ้าย พร้อมกับมือขวา
 ที่ถืออาวุธปัดขึ้นไปทางขวา โดยใช้ด้ามกตอาวุธของยักษ์ลงมาทางขวา หน้ามองตามมือขวา
 เอียงศีรษะซ้าย

ภาพที่ 96 ท่าปัดอาวุธทางซ้าย

ขยับเปลี่ยนเท้าเป็นหย่องขวา พร้อมกับมือซ้ายแบมือปาดกบปลายอาวุธของยักษ์ลงมา
ทางซ้าย หน้ามองมือซ้าย เอียงศีรษะขวา ปฏิบัติติดต่อกับภาพที่ โดยเร็ว

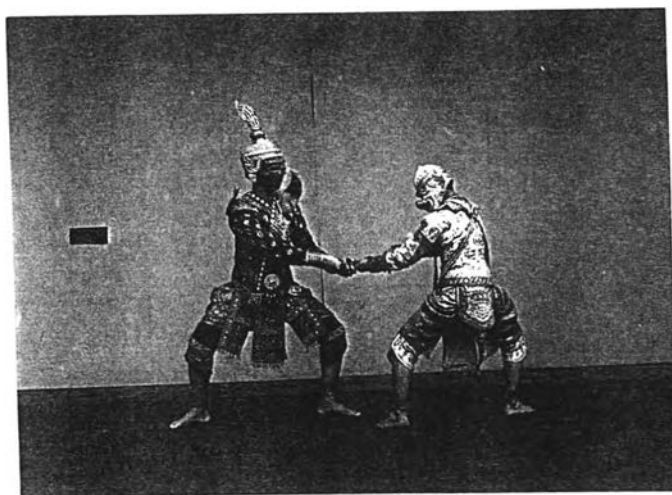
ภาพที่ 97 ทำดิ่งกระบองยักษ์ห้อยงขวา

เมื่อเปิดอาวุธยักษ์ทางซ้ายก็ใช้มือซ้ายจับกระบอง ฝ่ายยักษ์จะใช้มือซ้ายจับตามลึงก็ใช้มือขวาจับตามเช่นกัน แล้วกระโดดหันตัวทางซ้าย มาอยู่ในทิศ 3 ฝ่ายยักษ์อยู่ในทิศ 1 ทำทำดิ่งกระบองโดยฝ่ายลึงอยู่ในท่าห้อยงขวา หน้ามองยักษ์

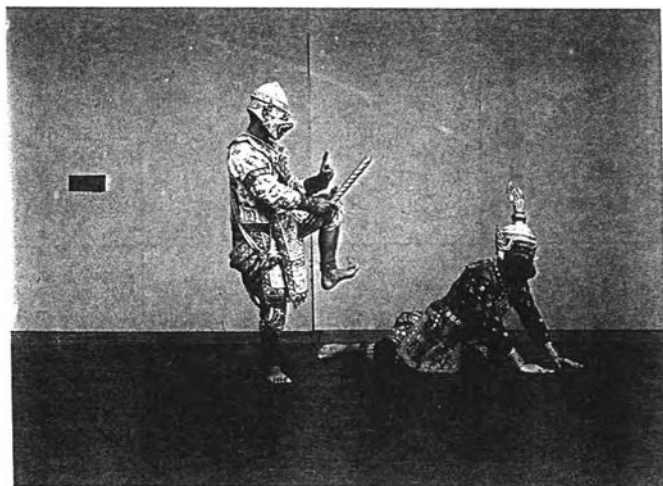
ภาพที่ 98 ทำดั่งกระของยักษ์ห้อยซ้าย

ฝ่ายยักษ์ดั่งกระของไปทางตัวเอง

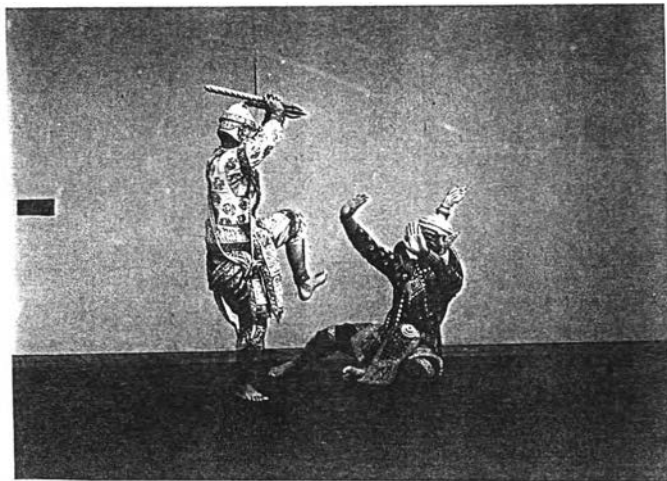
ภาพที่ 99 ทำดิ่งกระบองยักษ์หย่องขวา

ฝ่ายลิ่งดิ่งกระบองมาทางตัวเอง แล้วเหวี่ยงยักษ์ไปทางขวา
ฝ่ายยักษ์ล้มลงตรงประตูด้านซ้าย

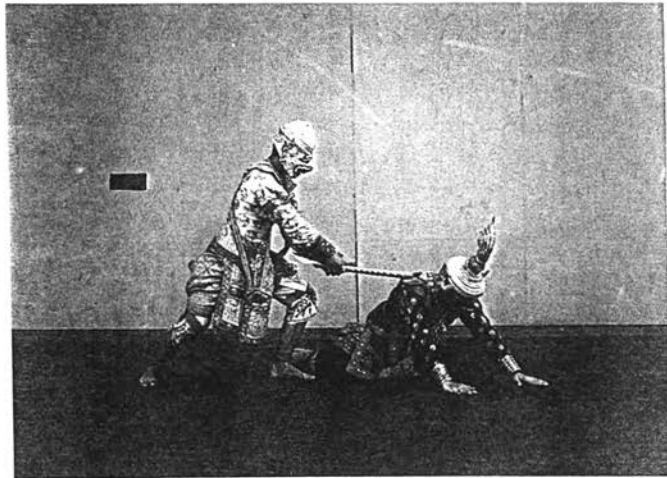
ภาพที่ 100 ท่าเหาะเหยยวิรุณจำบัง

ยกเท้าซ้ายหนีบนั่ง หันหน้าไปทางทิศ 1 มือขวาถือตรีและกระบองยักษ์ มือซ้าย
ชี้นิ้วเป็นการเหาะเหยย โดยชี้นิ้วขึ้นลง ยักคอไปมา หน้ามองยักษ์

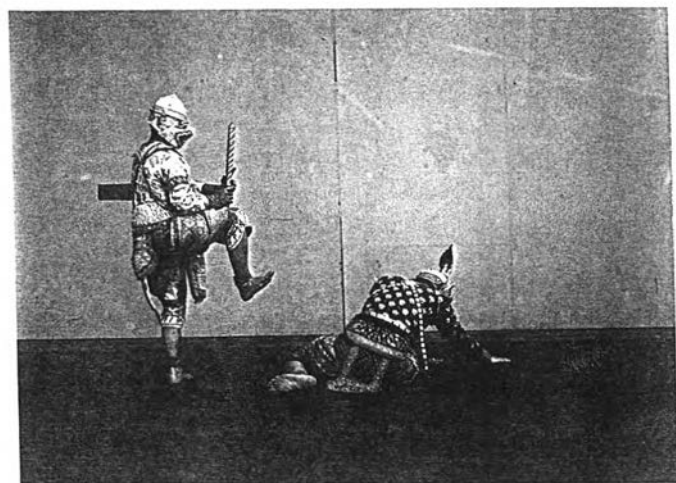
ภาพที่ 101 ทำเง้อ

มือทั้งสองกำอาวุธชูเง้อขึ้นระดับศีรษะเท้าคงเดิม
 หน้ามองยักษ์ ฝ่ายยักษ์ทำท่าป้องปิด

ภาพที่ 102 ท่าตั๊กษ์

วางเท้าซ้ายลงในท่าหย่องซ้าย กดมือทั้งสองที่กำอาวุธลงมาติดตัวยกษ์
หน้ามองยกษ์

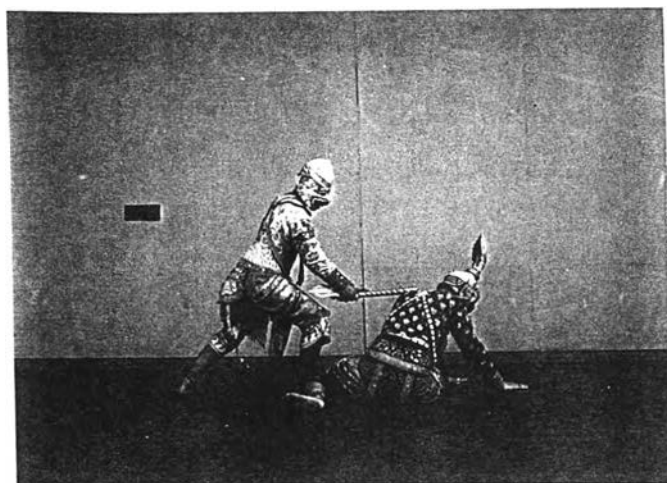
ภาพที่ 103 ท่าเยาะเย้ย

ยกเท้าขวาหนีบเอวหันหน้าทิศ 3 มือขวากำอาวุธมือซ้ายชี้ขึ้นยกขึ้นลง
 ยกคอไปมา หน้ามองยักษ์

ภาพที่ 104 ท่าเงื้อ

มือทั้งสองกำอาวุธเงื้อขึ้นระดับหัว เท้าคงเดิม
หน้ามองยักษ์ ฝ่ายยักษ์ทำท่าป้องกัน

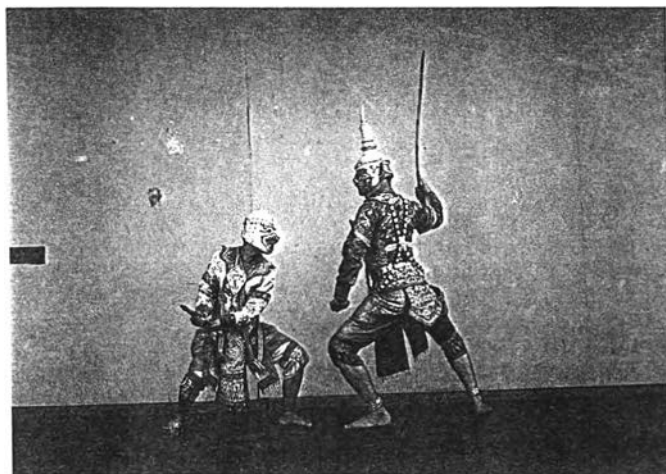
ภาพที่ 105 ทำตียักษ์

วางเท้าขวาลงในท่าหย่องขวา กดมือทั้งสองที่กำอาวุธลงมาตีบนตักยักษ์
 หน้ามองยักษ์ ฝ่ายยักษ์ก็จะคลานเข้าประตู่ ฝ่ายลิงทำท่าหัวเราะเมื่อเห็นยักษ์ตาย

กระบวนท่ารบที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่างหนุมนากับบรรลัยกัลป์

บรรลัยกัลป์ ฌายักษ์ โอรสทศกัณฐ์กับนางกาลอัคคี (นางกาลอัคคี เป็นบุตร
ท้าวกาลนาค ซึ่งเป็นญาแห่งนาค ครองภพบาดาล) บรรลัยกัลป์หน้าและตัวสีแดง ทรงมงกุฎ
น้ำเต้าเฟือง โดยปรกติดอยู่กับตาที่เมืองนาค ตั้งแต่อายุได้ 5 ขวบ ครั้งหนึ่งคิดถึงพระบิดาจึงขึ้น
บนโลกมนุษย์ หามารดาและถามข่าวบิดาก็รู้ว่าบิดาตายด้วยข้าศึก จึงออกติดตามกองทัพพระราม
ซึ่งเดินทางออกจากกรุงลงกาไปบอญชยา ในระหว่างทางฝ่ายพระรามรู้ตัวก่อน จึงใช้ให้หนุมน
ออกไปรบ หนุมนรู้ว่าบรรลัยกัลป์เป็นยักษ์ที่มีฤทธิ์มาก จึงหาวิธีหลอกล่อ โดยแปลงตัวเป็นควาย
ปาดิถหล่มโคลนอยู่ ในระหว่างทางที่บรรลัยกัลป์ผ่าน แล้วหนุมนแปลงก็ร้องเรียกให้บรรลัยกัลป์
ช่วย บรรลัยกัลป์หลงกลเข้าช่วยเหลือควายป่า (หนุมนแปลง) หนุมนทำเช่นนี้ก็เพื่อจะให้
บรรลัยกัลป์หมดแรง เป็นการตัดกำลังคู่ต่อสู้ จากนั้นหนุมนก็กลับร่างแล้วเข้าต่อสู้กับบรรลัยกัลป์
แต่เนื่องจากบรรลัยกัลป์มีเชื้อพญานาค จึงทำให้ตัวลื่นไม่สามารถจับให้มันได้ ยากต่อการฆ่าให้
ตาย หนุมนจึงคิดหาวิธีโดยใช้ทรายสาตใส่ตัวบรรลัยกัลป์จนสามารถจับต้องตัวบรรลัยกัลป์ได้
และในที่สุดก็สังหารบรรลัยกัลป์และตัดหัวมาถวายพระรามได้

การเขียนบันทึกและภาพถ่ายเน้นที่ท่าตายเป็นหลัก เมื่อทั้งคู่ทำการรบตามกระบวนท่า
หลักแล้ว จากนั้นหนุมนก็จะใช้วิธีสาตทรายเข้าหาบรรลัยกัลป์และเข้าท่าตาย โดยใช้ท่าหลัก
ท่าที่ 4 ดังที่กล่าวไว้แล้ว ท่าต่อจากท่าตายจะเป็นท่าตัดหัว

ภาพที่ 106 ทำหนามนตรียมลาคทราย

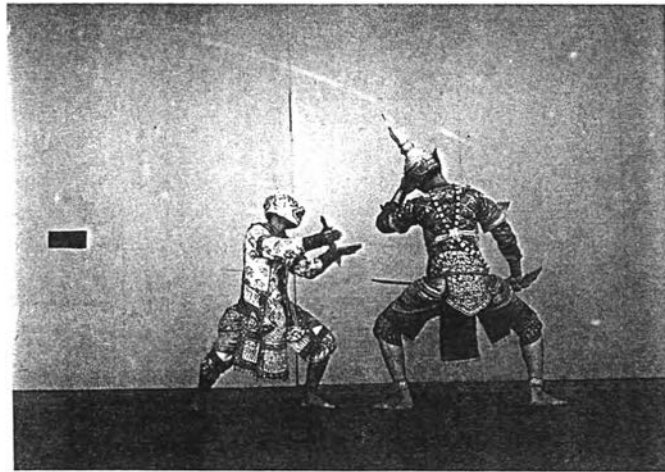
อยู่ในท่าห้อยซ้ายทิศ 1 มือทั้งสองกอบทรายไว้ หน้ามองยักษ์ บรรลัยกลับทำท่า
เงื่อมองว่าหนามนจะทำอะไร

ภาพที่ 107 ทำหนุมานเตรียมลาดทรายโดยบรรลัยกัลป์รัฐวิชัหน้า

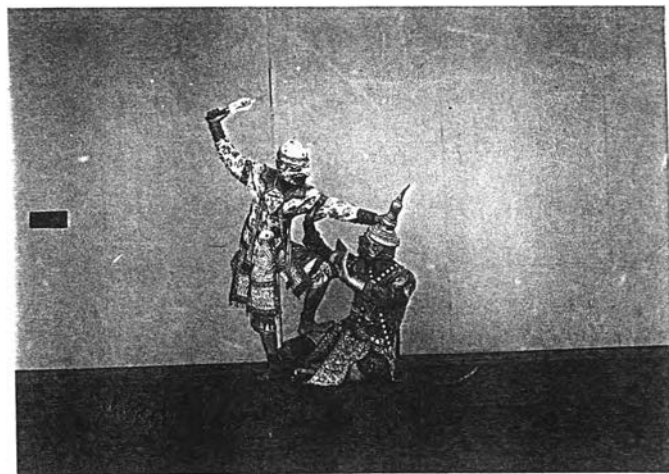
หนุมานยังคงทำท่าเตรียมลาดทรายอยู่โดยหาจิ้งหะ บรรลัยกัลป์วิชัหน้าพร้อมกับเงอ

กระบอง

ภาพที่ 108 ทำหนุมนาสาดทราย

ทำห้อยซ้าย มือทั้งสองที่กอบทรายยกขึ้น (สาดทรายเข้าหน้ายักษ์) หน้ามอญยักษ์
 บรรลัยกลับไปนำมือซ้ายขึ้นมาปิดทรายที่หน้า จากนั้นก็เข้ารบทำหลักท่าที่ 4 (ท่าตาย)

ภาพที่ 109 ท่าเงื่อนหัวบรรลัยกัลป์

บรรลัยกัลป์ล้มลง หนุมานตามไขเท้าซ้ายเหยียบขาขวายักษ์ มือซ้ายจับหัวบรรลัยกัลป์ มือขวาดึงศรีท้าวเจ้า จากนั้นก็ฟ้นลง บรรลัยกัลป์ก็ลุกขึ้นเซเข้าประตูทางซ้าย หนุมานตามเข้าไปด้วย และออกมาพร้อมกับหัวของบรรลัยกัลป์

กระบวนท่ารบที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่าง สุครีพ หนุมาน องคต กับกุมภกรรณ (ตอน สุครีพถอนต้นรัง)

กุมภกรรณ หนุณายักษ์ ลูกท้าวลี้สเดียวกับนางรัชฎา น้องถัดจากทศกัณฐ์ พี่นเภา อุปราช กรุงลงกา หน้าเขียว ไม่สวมมงกุฏ แต่หัวโขนเต็มหน้าโดยรอบศีรษะด้านหลังอีกสามหน้า เพื่อให้เห็นต่างจากพวกเสนายักษ์ ชายาชื่อจันทวดี มีสนมเอกชื่อนางคันธมาลี ครั้งแรกออกรบกับสุครีพ กุมภกรรณออกอุบายให้สุครีพไปถอนต้นรังหลักทิวปอครเพื่อให้ถอยกำลัง โดยหลอกว่าถ้าถอนต้นรัง มาได้จะยอมแพ้ สุครีพรู้ไม่ทัน จึงไปถอนเอามาได้ กุมภกรรณไม่รอให้ทันตั้งตัวได้รับโถมออกไปรบโดยตีสุครีพจนเสียท่า แล้วเอาแขนหนีบหัวสุครีพเข้าที่รักแร้ พามาจนใกล้ลงกา หนุมาน และองคตมาช่วยทัน เข้าต่อสู้ชุลมุน จนเกิดกระบวนท่ารบที่สนุกสนานและตื่นเต้น

กระบวนท่ารบเริ่มจาก หนุมานและองคตมาช่วยสุครีพ โดยดึงเอาสุครีพออกมาจากรักแร้ของกุมภกรรณ แล้วเข้าต่อสู้ ตามกระบวนท่า โดยทั้งสามผนวรวานรผลัดกันเข้ารบและช่วยกันต่อสู้ อย่างสมัครสมานสามัคคีกันด้วยดี

สัญลักษณ์แทนตัวผู้แสดง

- กุมภกรรณ =
- สุครีพ =
- หนุมาน =
- องคต =

(สัญลักษณ์ประกอบผังการแบ่งฝ่าย กระบวนท่าการรบ)

ท่าที่ 1 หนุมานและองคตเข้าช่วยสุครีพโดยช่วยกันดึง และตีกุมภกรรณออกไป สุครีพยังเหนียวจากการที่ไปถอนต้นรังจึงนั่งแล้วให้องคตนวด

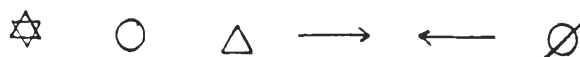
ท่าที่ 2 หนุมานเข้ารบ โดยปิดกระบอกกมุภกรณไปทางขวา และทางซ้าย จากนั้นก็ถอนเท้าขวาลงหลังทิศ 3 จีบ 2 มือ ทำท่าเหมือนจะจับแต่แล้วหนุมานก็ล้มตัวลงรอดมือกมุภกรณมาอยู่ด้านหลังแล้วรวบแขนทั้ง 2 ข้างจับไว้

ท่าที่ 3 องคตเข้าช่วยจับแขนกมุภกรณด้านหน้า แล้วต่างร้องเรียกสุครีพให้มาช่วยจัดการกับกมุภกรณ สุครีพก็มัวแต่เต็นต์ใจ โดยยกเท้าซ้ายขึ้นกระโดด แล้วยกเท้าขวาขึ้นกระโดด จากนั้นก็ยกเท้าซ้ายขึ้นกระโดดแล้วล้มลง ทั้งสองยังคงจับกมุภกรณอยู่ และเรียกสุครีพให้มาจัดการ สุครีพบอกจับให้มันแล้วทำท่านั่งผ้า จากนั้นก็กระโดดติดด้วยเท้าขวา ถูกแขนองคตที่จับหลุดออก องคตมานยุงสุครีพ หนุมานรบทำปิดกระบอก

ท่าที่ 4 หนุมานกลับมาอยู่ข้างสุครีพ หนุมานเข้ารบกับกมุภกรณ ผ่าน องคตเข้ารบผ่าน

ท่าที่ 5 สุครีพตีบกมุภกรณ โดย กมุภกรณทำท่าค้ำจะจับสุครีพ แต่สุครีพหลบซ้ายและขวา ออกมาแล้วตีหลังกมุภกรณ จากนั้นก็วิ่งมาหาหนุมานและองคตซึ่งรออยู่ด้านซ้าย (ซ้ายมือผู้แสดง)

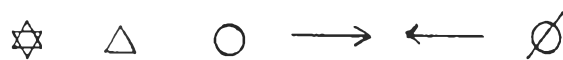
ท่าที่ 6 เข้าวรต่อสู้ หนุมานเข้าวรก่อน ตามด้วยองคต สุคริณกำลังนั่งนวดตัวเองอยู่ด้วยความเมื่อยล้า กุมภกรรณกระทับเท้า สุคริณลุกขึ้นกลัว

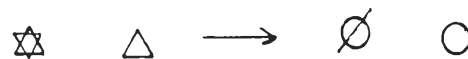
ท่าที่ 7 สุคริณหลอกให้ตุนก โดยกุมภกรรณจับกระบองจะตีสุคริณ สุคริณจึงหลอกให้ตุนกบนท้องฟ้า กุมภกรรณเชื่อจึงเงยหน้าขึ้นมอง สุคริณดึงเคราแล้ววิ่งหนีกลับไปหาหนุมานและองคต ที่รออยู่ทางด้านขวา กุมภกรรณเจ็บคาง

ท่าที่ 8 สุคริณกลับมาอยู่ข้างเดียวกับหนุมานและองคต

ท่าที่ 9 องคตเข้าจับได้ โดยเข้าวรทำท่าปัดกระบองไปทางขวาและซ้าย แล้วจับมือทั้ง 2 ของกุมภกรรณ พร้อมกับเหวี่ยงตัวมาทางซ้าย หันหน้าทิศ 3

ท่าที่ 10 หนุมานเข้าช่วยองคตจับกุมภกรรณไว้ได้ โดยหนุมานเข้าจับด้านหลัง แล้วเรียกให้สุคริณมาช่วยจัดการ สุคริณทำท่าสับหมัดไปมา แล้วเข้าชก แต่พลาดไปถูกหนุมานล้มลง ทำให้กุมภกรรณหลุดจากการถูกจับ องคตต้องเข้าวร แล้วกลับไปอยู่ด้านเดียวกับสุคริณและหนุมาน

ท่าที่ 11 องคตกลับมายุ่ด้านขวา แล้วเข้ารบผ่านหนุมานเข้ารบผ่าน

ท่าที่ 12 สุครินอยู่ตัวเดียว กุมภกรรณจะตีด้วยกระบอง แต่สุครินหลบหันหนีมาอยู่
ด้านซ้าย

ท่าที่ 13 สุครินมาอยู่กับหนุมานและองคตทางด้านซ้าย แล้วหนุมานเข้ารบผ่าน องคต
เข้ารบผ่าน ในระว่างที่กุมภกรรณกำลังจ้องมองทางองคต สุครินก็หลบหนีมาเลย

ท่าที่ 14 สุครินเต้นแย้ยกุมภกรรณ โดยยกเท้าซ้ายกระโดด วางลงแล้วยกเท้าขวา
กระโดดวางลง แล้วยกเท้าซ้ายกระโดดล้มลง หนุมานเข้าช่วยพยุงขึ้น

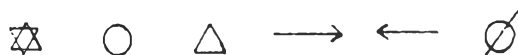
ท่าที่ 15 องคตเข้าจับได้ โดยเข้ารบทำท่าปัดกระบองทางขวาและซ้ายแล้วจับมือ
ทั้ง 2 ของกุมภกรรณ พร้อมกับเหวี่ยงตัวมาทางซ้ายหันหน้าทิศ 3

ท่าที่ 16 หนุมานเข้าช่วยองคตจับกุมภกรรณไว้ได้โดยหนุมานเข้าจับด้านหลัง แล้วเรียกให้สุคริพมาช่วยจัดการสุคริพ ทำท่าลั่นศอกไปมา แล้วคอกลง แต่พลาดไปถูกองคตล้มลงทำให้กุมภกรรณหลุดจากการถูกจับ หนุมานต้องเข้ารบ แล้วกลับไปอยู่ด้านเดียวกับสุคริพและองคต

ท่าที่ 17 หนุมานกลับมาอยู่ด้านขวา แล้วก็ปรึกษากันว่าจะต้องช่วยกันจับกุมภกรรณพร้อมกันทั้งสามตัว โดยหนุมานเข้ารบทำท่าเข้าขวา ซ้าย และผ่านออกไป

ท่าที่ 18 องคต จับกุมภกรรณท่าพลาดเชิง โดยเข้ารบประจัญหน้า ปิดกระบองไปทางขวา แล้วกระโดดยกเท้าขวาวางพาดที่แขนซ้ายกุมภกรรณ พร้อมกับหลบเข้าขวาลง มือซ้ายโอบหลังมือขวาที่ถืออาวุธขัดกับข้อมือขวากุมภกรรณ ในระดับวงสูงแล้วตีอาวุธกระทบกัน

ท่าที่ 19 ก้าวเท้าขวาได้มาข้างหน้าพร้อมกับหัวตัวทางขวามาอยู่ในทิศ 3 ยกเท้าซ้ายหนีบง่อง มือซ้ายเข้าอก มือขวาถืออาวุธตั้งวงล่าง แล้ววางเท้าซ้ายกระโดดยกเท้าขวาวางลงยกเท้าซ้ายแล้ววางลงในท่าหย่องซ้าย แล้วปักอาวุธไปทางขวาจากนั้นก็กระโดดยกเท้าขวาเหยียบที่ต้นขาซ้ายกุมภกรรณ มือซ้ายโอบหลังตรงสะเอว มือขวาถืออาวุธขัดกับข้อมือขวากุมภกรรณในระดับวงสูง

ท่าที่ 20 สุครีพและหนุมานเข้ารุมพร้อมกัน ในระหว่างที่องค์จับกุมภกรรณไว้ สุครีพก็เข้ามาทางขวามือ กุมภกรรณยกเท้าซ้ายเหยียบขาขวากุมภกรรณ มือทั้ง 2 จับลำตัวแล้วก้มหน้าลงทำกัณฑ์ ส่วนหนุมานก็เข้ามาเหยียบด้วยเท้าขวา มือซ้ายจับแขนซ้าย มือขวาจับลำตัว แล้วก้มลงกัณฑ์

กุมภกรรณถูกรุมเตะจนเข้าประตูทางซ้าย ญาวานรทั้ง 3 ติดตามไป องค์ตกกระโถดใช้พระขรรค์แทงลงในท่ายิ่ง หมอบก้มหน้าหนุมานตามปฏิบัติ เช่นเดียวกัน และสุครีพก็ตามมาปฏิบัติ เช่นเดียวกัน จากนั้นสุครีพก็ดึงหนุมาน และองค์ตกลงชั้น สุครีพเข้าไปทำท่าเงี้ยวต่อสู้ หนุมานดึงออก หนุมานทำท่าเงี้ยวต่อสู้ องค์ดึงออก องค์ทำท่าเงี้ยวต่อสู้ สุครีพดึงออกสุครีพทำท่าเงี้ยวต่อสู้ หนุมานและองค์ผลักสุครีพเข้าไป แล้วกลับมาตั้งท่าไม่รู้ไม่ชี้ สุครีพเมื่อออกมาเห็นว่าญาวานรทั้งสองไม่สนใจ แล้วแกลังตนจึงตบหลัง แล้วก็หันมาเจรจากันว่าตนกลัวความผิดที่ทำงานไม่สำเร็จแล้วก็หันมาเจรจากันว่าตนกลัวความผิดที่ทำงานไม่สำเร็จ แล้วยังถูกกุมภกรรณจับไว้ หนุมานกล่าวว่าไม่เป็นไร จะช่วยพูดให้ ดังนั้น จึงออกเดินทางกลับพลับพลาเพื่อไปเฝ้าพระราม

ภาพการรบระหว่างสุครีพ หนุมาน องคตกับกุมภกรรณ (ตอนสุครีพตอนต้นร้าง)

ภาพที่ 110

ภาพที่ 111

ภาพที่ 112

ภาพที่ 113

ภาพที่ 114

ภาพที่ 115

ภาพที่ 116

ภาพที่ 117

ภาพที่ 118

ภาพที่ 119

ภาพที่ 120

ภาพที่ 121

ภาพกระบวนท่าตีสอด

ภาพที่ 122

ภาพที่ 123

ภาพที่ 124

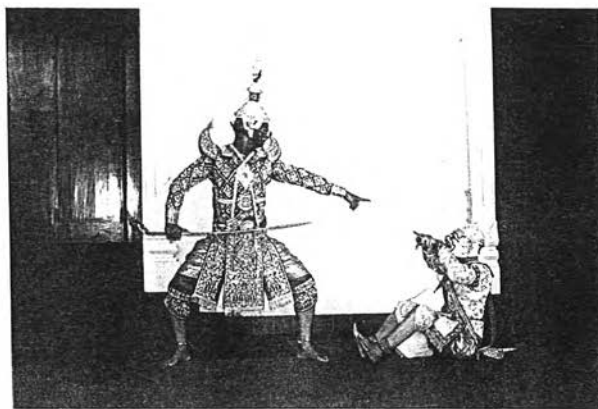

ภาพที่ 125

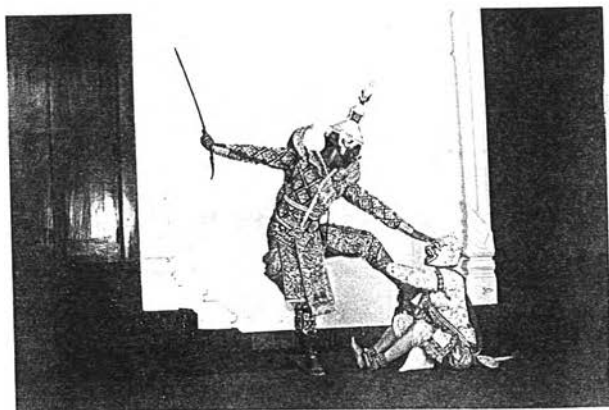
ตีสอด หมายถึง กระบวนท่าที่พญาวานรทำท่าหลบอาวุธของพญายักษ์ ถือเป็นกระบวนท่าพิเศษ แต่อาจจะใช้แสดงกับพญายักษ์ตัวอื่น ๆ ได้ไม่เป็นท่าเฉพาะของทศกัณฐ์

ภาพที่ 126

ภาพที่ 127

ภาพที่ 128

ภาพที่ 129

ภาพที่ 130

ภาพที่ 131

ภาพที่ 132

ภาพที่ 133

ภาพที่ 134

ทำรบพิเศษเฉพาะตอนระหว่างพญาวานรกับพญาวานร

กระบวนทำรบที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่างสุคริพกับพาลี

พาลี พญาวานร ผู้ครองกรุงขีดขิน มีน้องชายคือสุคริพ ซึ่งเป็นอุปราช ครั้นหนึ่ง ทรพีไปทำพาลีรบ พาลีรบกับทรพีกลางแปลง แต่เข้าถึงเย็น ก็ไม่แพ้ชนะจึงชวนกันไปรบในถ้ำ ด้วยเห็นว่าเป็นที่แคบพอจะฆ่าได้สะดวก จึงกลับไปสั่งสุคริพว่าหากรบกันอยู่ถึงเจ็ดวัน ไม่กลับออกมาให้สุคริพไปตู่ที่ลำธาร ถ้าเห็นเลือดขุ่นจงเข้าใจว่าเป็นเลือดทรพี แต่ถ้าเห็นเลือดใสนั้นคือเลือดตน ให้รีบต้อนพวกไพร่พลไปเอาก้อนหินถมปิดปากถ้ำไว้ เพื่อมิให้ใครเห็นคนตนและเป็นการขังทรพีไว้ด้วย เมื่อครบเจ็ดวัน พาลีชนะแต่วันนั้นฝนตก ทำให้สุคริพเห็นเลือดที่ลำธารใส นึกว่าเป็นเลือดพาลี สุคริพจึงสั่งให้พญาวานรเอาก้อนหินมาปิดปากถ้ำ พาลีมาเห็นปากถ้ำปิดก็โกรธมาก เอาหัวกระบือทิ่มเต็มแรงจนหินทะลายลง เข้ามาต่อสู้กับสุคริพ และขับไล่สุคริพให้ออกเลยจากเมือง เมื่อพระรามเดินดงตามหานางสีดาพบสุคริพ ทรงทราบเรื่องตั้งแต่คำสาบาน จึงบอกให้สุคริพไปทำพาลีให้ออกรบ ครั้นพาลีออกรบกับสุคริพกลางอากาศ พระรามแผลงศรไปสังหารพาลีรบได้ แต่ในที่สุดก็ยอมตาย

กระบวนทำการรบของสุคริพกับพาลี เป็นกระบวนการทำหลักระหว่างพญาวานรกับพญาวานร ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น ดังนั้น จึงไม่บอกกล่าวถึงอีก มีเพียงทำเพิ่มเติม คือทำเงื้อจับกัน

ภาพที่ 135 ท่าเงี้ยวอ่าว (1)

ภาพที่ 136 ท่าเงี้ยวอ่าว (2)

กระบวนการที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่างหนุมานกับนิลพัท

นิลพัท พญาวานร อยู่กรุงชมพู ลุกพระกาล เมื่อทำวามหาชมพูหายไป เพราะหนุมาน มาสะกดไปทั้งแท่นที่นอน นิลพัทตามไปจนถึงปลับลาพระราม เมื่อทราบว่่าหนุมานเป็นผู้ลักพา ทำวามหาชมพูมาก็ผูกใจเจ็บหนุมาน ทำวามหาชมพูนำมาถวายตัวกับพระราม สมัยเมื่อจองถนน เกิดทะเลาะกับหนุมาน รบกันชานานใหญ่ ด้วยความผูกพยาบาทสคูรีนเข้าห้าม และพามาเฝ้าพระราม ทรงกริ้วมากให้นิลพัทไปรักษากรุงชมพู มีหน้าที่ส่งสะเบียงแก่กองทัพเดือนละครั้ง

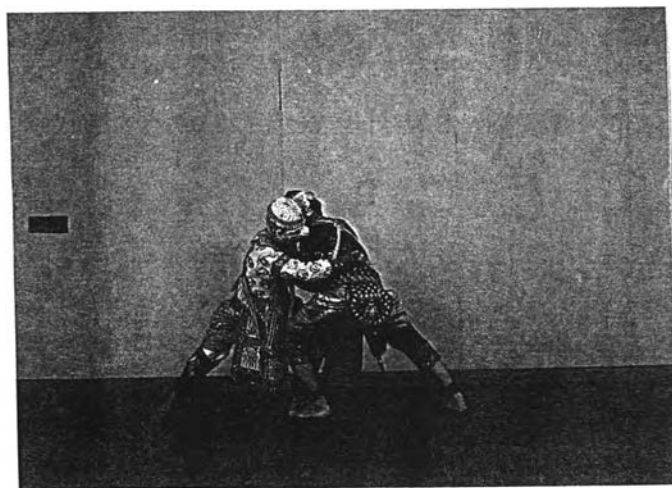
กระบวนการการรบของหนุมานกับนิลพัท เป็นการรบระหว่างพญาวานรกับพญาวานร กระบวนท่าเป็นการรบท่าหลัก ดังที่กล่าวมาแล้ว มีเพียงท่าเพิ่มเติมคือ ท่าแทงกัน ดังนี้

ภาพที่ 137 ท่าเงี้ยวอาวุธ (1)

หนุมานหันตัวทางทิศ 1 ในท่าหย่องมือซ้ายตั้งแขนยันที่รักแร้ นิลพัท มือขวาทำท่าเงี้ยวอาวุธ หน้ามองนิลพัท

นิลพัท หันตัวทางทิศ 3 ในท่าหย่องมือซ้ายตั้งแขนยันที่รักแร้ หนุมาน มือขวาทำท่าเงี้ยวอาวุธ หน้ามองหนุมาน

ภาพที่ 138 ท่าทาง (1)

หนุมาน เข้าคงเดิม นำมือขวาที่เจืออาวูตหงลงตรงข้างตัวของนิลนัท
นิลนัท เข้าคงเดิม นำมือขวาที่เจืออาวูตหงลงตรงข้างตัวของหนุมาน
ทั้งคู่หมุนตัววนทางขวาสลั้บที่กัน

ภาพที่ 139 ท่าเงี้ยวอาวุธ (2)

หนุ่ฆานหันตัวทางทิศ 3 ในท่าหย่อง มือซ้ายตั้งแขนยันที่รักแร้ นิลพัท มือขวาทำท่าเงี้ยว
อาวุธหน้ามองนิลพัท

นิลพัท หันตัวทางทิศ 1 ในท่าหย่องมือซ้ายตั้งแขนยันที่รักแร้หนุ่ฆาน มือขวาทำท่า
เงี้ยวอาวุธ หน้ามองหนุ่ฆาน

ภาพที่ 140 ท่าทาง (2)

หนุมาน เข้มคองเต็ม นำมือขวาที่เงี้ยวอาวุธแทงลงตรงข้างตัวของนิลนัท
 นิลนัท เข้มคองเต็ม นำมือขวาที่เงี้ยวอาวุธแทงลงตรงข้างตัวของหนุมาน
 จากนั้นสครีนก็ออกมาห้ามโดยดิ่งทั้งสองผ่านแยก

กระบวนท่ารบที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตอนระหว่างหนุมานกับมัจฉานุ

มัจฉานุ ผนวชเป็นฤๅษี ลุกหนุมานกับนางสุพรรณมัจฉา ตัวเป็นวานรหางเป็นปลา เมื่อมัยราชนัดประพาสป่า พบที่ชายทะเล บังเกิดความกรรุมรักใคร่ จึงนำไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อคราวที่หนุมานตามมัยราชนัดไปเพื่อช่วยพระรามก็ได้พบกับมัจฉานุ และได้ต่อสู้กัน แต่ก็ไม่มีผู้ใดแพ้ชนะ เมื่อเจรจาตามความกันก็รู้ว่า เป็นพ่อลูก มัจฉานุจึงยอมปล่อยให้ผ่านต่าไป

กระบวนท่าการรบของหนุมานกับมัจฉานุ เป็นการรบระหว่างผนวชวานรกับผนวชวานร กระบวนท่าเป็นการรบท่าหลักดั่งที่กล่าวมาแล้ว มีเพียงท่าเพิ่มเติม คือ ท่า ลอยมัจฉานุ และท่าขึ้นขึ้นหลัง จนมัจฉานตกจากหลังแล้วร้องไห้ ดังนี้

ภาพที่ 141 ท่าลอยมัจฉานุ

ทั้งสองฝ่ายเข้าต่อสู้ปะอาวุธกัน 3 ครั้ง แล้วหนุมานหันตัวทางทิศ 1 ส่วนมัจฉานุหันตัวทางทิศ 3 นำเท้าซ้ายพาดบนขาขวา ของหนุมานที่ตั้งเหลี่ยมอึดอยู่ แล้วกระโดดยกเท้าขวาวางบนขาซ้าย หลีกชิดกัน มือซ้ายหนุมานโอบมาดึงตัวมัจฉานุไว้มือขวาทำท่าเงื้อ มือซ้ายมัจฉานุตั้งวงล่าง มือขวาทำท่าเงื้อหน้ามองหนุมาน

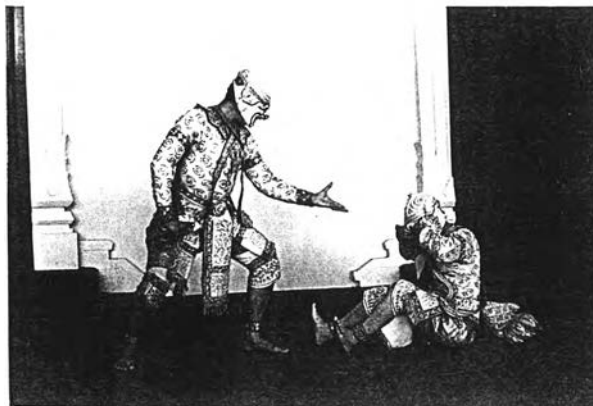
ภาพที่ 142 มัจฉานทีหลังหนุมาน

ในกระบวนการรบ มัจฉานกระโดดขึ้นขี่หลังหนุมานในตอนที่หนุมานหันหลัง โดยกอดคอและชันเข้าขึ้น หนุมานจะวิ่งไปหนึ่งรอบ

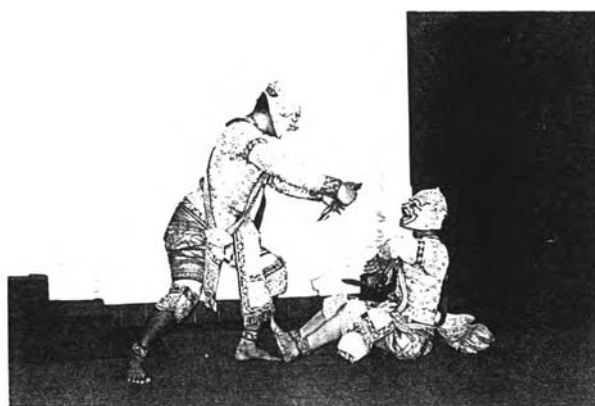
ภาพที่ 143 หนุมานแบกห้วยมัจฉาน

หนุมานยกมือซ้ายขึ้นแบกห้วยมัจฉาน แล้วมัจฉานตกจากหลังหนุมาน

ภาพที่ 144 มัจฉานั่งร้องไห้

มัจฉานั่งยื่นเท้าทั้งสองขยับขึ้นลง มือทั้งสองขยี้หน้าทำท่าร้องไห้
 หนมาน นำมือซ้ายมาทำท่าส่อ เท้าห้อยซ้าย

ภาพที่ 145 หนุมานปลอมมัจฉาน

หนุมานทำท่าเข้าปลอมมัจฉาน โดยทำมือโอบจะกอด มัจฉานมองด้วยแปลกใจ

การรบทำพิเศษเฉพาะตอนของญาวานร มีความสำคัญต่อการแสดงโขนมาก ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. เน้นลักษณะการใช้อาวุธพิเศษต่าง ๆ ที่นำมาต่อสู้กันซึ่งมีทั้งอาวุธสั้นและอาวุธยาว
2. เน้นบุคลิกลักษณะเฉพาะของพญายักษ์ที่มาต่อสู้กับญาวานร เช่น บรรลัยกัลป์ มีเชื้อสายนาคจึงทำให้ตัวลื่น เป็นต้น
3. กระบวนการรบทำที่ออกแบบให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะเฉพาะของพญายักษ์ซึ่งมีทั้งทำดิ่งอาวุธ ทำคันทอง และทำสาตทราย เป็นต้น
4. ทำรบทำมีลักษณะเด่น ทำให้การดำเนินเรื่องสนุกสนาน ตื่นเต้นชวนติดตาม

กระบวนการรบทำพิเศษเฉพาะกรณีนี้ เมื่อวิเคราะห์เหตุผลแล้วจะพบว่า กระบวนการรบทำเป็นไปตามลักษณะของเนื้อเรื่อง ซึ่งปรมาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์โขนลิง ได้ประดิษฐ์คิดค้นท่าทางต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบท จนกลายเป็นกระบวนการรบทำ